

ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت

میرنجف موسوی: استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران*
علی باقری کشکولی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده

کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه اجتماع به کار رود. در این مقاله کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت با در نظر گرفتن شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی بررسی شده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. به منظور ارزیابی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت از شاخص‌های عینی شامل ۴ شاخص اصلی (جمعیتی، اجتماعی، اقتصادی - کالبدی - زیست محیطی) و ۳۶ مولفه استفاده شده است. جامعه آماری ۳۰۶ نفر از ساکنین محلات شهر سردشت است. محاسبه میانگین برخوردارگی نشان داده که در شاخص‌های (جمعیتی، اجتماعی - اقتصادی - کالبدی و زیست محیطی) به عنوان شاخص تلفیقی، محله کاینه مر با ۷۴/۲ درصد مطلوب‌ترین وضعیت کیفیت زندگی و محله مارغان با ۵۹/۷ درصد پایین‌ترین میزان کیفیت زندگی را دارا هستند. مدل تحلیل واریانس چند متغیره نابرابری بین محلات در برخوردارگی را با سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد تایید قرار می‌دهد. همچنین آزمون t تک نمونه‌ای نشان دهنده این است که شرایط کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است. همچنین با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه ۷۱، درصد از بالا بودن کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت ناشی از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی است. نتایج حاصل از روش تحلیل مسیر نشان داد متغیرهای کالبدی با میزان بیشترین آثار را در بالا رفتن میزان کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت داشته است. در نتیجه برای بهبود کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت برنامه‌ریزی در شاخص‌های اقتصادی، کالبدی بسیار تاثیر گذار است.

واژه‌های کلیدی: کیفیت زندگی، شاخص‌ها، توزیع فضایی، محلات، شهر سردشت

۱- مقدمه

۱-۱- طرح مساله

مطابق آمارهای موجود، نزدیک به نیمی از مردم جهان، ساکن شهرها می باشند و انتظار افزایش آن در دهه‌های آینده نیز وجود دارد. در حالت کلی این موضوع را می توان ناشی از تلاش مردم برای ارضای نیازهای خود و وجود امکانات مناسب زندگی شهری در شهرها دانست (Royuela and Surinach, 2004: 549-572). همگام با افزایش جمعیت، شهرنشینی و تمرکز صنایع، سرمایه‌ها، امکانات و خدمات شهری رشد کرده و شهرهای بزرگ به کلان شهرهای کنونی تبدیل شده و مشکلات جبران ناپذیری برای بشر پدید آمده است. به همین دلیل توجه بسیاری از دانشمندان و صاحب نظران به مفهوم کیفیت زندگی معطوف شد تا از این طریق تلاش‌هایی در راستای ارتقای شرایط زندگی و بهبود بخشیدن به بُعد کیفی زندگی بشر صورت گیرد (ربانی و کیان پور، ۱۳۸۶: ۵۶). بدون شک در طول سه دهه اخیر، کیفیت زندگی، به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی ترین هدف اجتماعی کشورهای مختلف تبدیل شده است (Schmitt, 2002: 403-428). اصطلاح کیفیت زندگی، مانند مفهوم توسعه، تا اندازه ای مبهم است. از یک سو کیفیت زندگی فردی به عنوان برداشتی از چگونگی گذران فرد مطرح می شود و از بعدی کلی تر دربرگیرنده موقعیت‌های زندگی در مکان‌های مختلف حول عاملی مشخص اند (Pal, 2005: 217). کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود. لذا هدف غایی مطالعه

کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، بدین منظور است که مردم توان بهرمندی از زندگی با کیفیت مطلوب را داشته باشند (Allen, Vogt and Cordes, 2004: 14). در نتیجه کیفیت زندگی، مفهومی پیچیده و چند بعدی است که تحت تأثیر مؤلفه‌هایی چون زمان و مکان، ارزش‌های فردی و اجتماعی قرار دارد، و از این رو معانی گوناگونی برای افراد و گروه‌های مختلف بر آن مترتب است. برخی آن را به عنوان قابلیت زیست پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان اندازه ای برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایتمندی و مواردی از این دست تعبیر کرده اند (Epley and Menon, 2007: 281-296). این مفهوم به نوعی بیانگر وضعیت افراد ساکن در یک کشور یا منطقه می باشد (Roback, 1982: 1259). در واقع به معنای قابلیت زندگی، یک مکان مطرح می‌شود. به عبارتی در یک جامعه شهری، کیفیت زندگی بر گرفته از تجربه مشترک ساکنان شهر از محیط شهر (مثلاً: کیفیت هوا، آب، ترافیک، فرصت‌های تفریحی، شغلی و...) و سطح توانایی شهر در پاسخگویی به اهداف مورد نظر ساکنان شهر می‌باشد. به عبارتی دیگر کیفیت زندگی ریشه در کفایت اقتصادی، سیاسی، و الزامات اجتماعی یک شهر دارد (Myers, 1987: 108). به طور کلی رویکرد کیفیت زندگی شهری تلاشی در جهت ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چهارچوب پایداری است (Harpham et al, 2001: 109). بنابراین، در یک شهر سالم با کیفیت زندگی بالا، شرایط کالبدی، اجتماعی و اقتصادی در جهت توانمندسازی ساکنین شهر برای اجرای نقش‌های زندگی و شکوفائی استعدادهای آن

فراهم است (Ashton, 2000:14-15). با توجه به پیچیدگی مفهوم کیفیت زندگی، چهار مفهوم رکن اساسی در کیفیت زندگی شهری را در بر می‌گیرد. این چهار بعد شامل پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری محیطی و پایداری کالبدی است. در این مقاله کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت با در نظر گرفتن شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱- اهمیت و ضرورت

تاکنون ارزیابی روشنی از وضعیت کیفیت زندگی در شهرهای مختلف ایران ارائه نشده و تنها، گاه کیفیت زندگی در سطح ملی یا در ارتباط با شهر تهران توسط موسسات بین‌المللی مورد ارزیابی قرار گرفته است (مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، ۱۳۸۸: ۲۱۱). اهمیت بررسی، شناخت و مطالعه ی کیفیت زندگی، توجه به بسترهای مهم شهری در توانایی جذب و حفظ سرمایه‌های انسانی است. بنابراین با توجه به جایگاه کیفیت زندگی در شهرها و مناطق، و با توجه به اینکه هنوز در ایران سیستم جامعی در زمینه ی سنجش کیفیت زندگی ایجاد نشده، توجه به بررسی جنبه‌های مختلف سنجش کیفیت زندگی می‌تواند راه‌هایی برای دستیابی به نظام جامع سنجش کیفیت زندگی باشد. هر چند که بطور کلی می‌توان گفت مطالعه جامع کیفیت زندگی به دلیل گستردگی این مفهوم چه در سطح بین‌المللی، چه در سطح منطقه‌ای، چه در سطح ملی و یا حتی محلی، با شاخص‌های متعدد و در بسیاری موارد بسیار متفاوت از یکدیگر، با توجه به رویکردهای مطالعاتی حاکم بر آنها و نیز با توجه به آمارهای موجود و فقدان برخی آمارهای ضروری و با توجه به شرایط خاص مطالعه،

مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین توجه به اهمیت سنجش کیفیت زندگی به ویژه کیفیت زندگی شهری در ایران با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خاص ایران از لحاظ تدوین سند چشم‌انداز بیست ساله کشور و تحقق توسعه پایدار ارتقاء کیفیت زندگی ضروری به نظر می‌رسد. همچنین بررسی کیفیت زندگی در سطح محلات شهرها در دستیابی به توسعه پایدار شهری و روند توسعه فیزیکی مطلوب شهر بسیار تاثیرگذار است.

۱-۳- اهداف پژوهش

- بررسی ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، محیطی محلات شهر سردشت.
- بررسی و مقایسه تطبیقی شاخص‌های کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت
- بررسی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت
- ارائه راهکارهای بهبود کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت.

۱-۴- پیشینه پژوهش

دیوید اسمیت اولین جغرافیادانی بود که درباره کیفیت زندگی، رفاه و عدالت اجتماعی در جغرافیا صحبت کرد (wish, 1986:94). تحقیقات در زمینه کیفیت زندگی نشان دهنده این است که توسعه شاخص‌های کیفیت زندگی نه تنها به نظارت‌های محلی نیاز دارد بلکه در ارتباط با شهروندان و نیز جامعه، است (McMahon, 2002: 172-185). همچنین شاخص‌های ترکیبی کیفیت زندگی و ارزیابی کارایی دولت‌های محلی نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی خواهد داشت (Morais & Camanho, 2011: 398-409). رشته‌های مختلف علمی هر یک کیفیت

باشد (Florida, 2005: 112). افراد طبقه ی خلاق به سمت مناطقی کشیده می شوند که از سطح بالایی از کیفیت زندگی برخوردار باشد (Mcgranahan & Wojan, 2007: 197-216). در ارتباط با مطالعات داخلی در زمینه کیفیت زندگی می توان به مطالعات نجات و همکاران (۱۳۸۶) کیفیت زندگی مردم تهران با محوریت سلامت، بحرینی و طیبیان (۱۳۷۷) مدل ارزیابی کیفیت محیط زیست با توجه به سه گروه از نیازهای فرهنگی، نیازهای اساسی و نیازهای اقتصادی و اجتماعی، کلت (۱۳۸۴) بر نقش عدالت اجتماعی (نمونه: شهر گنبد کاووس) در سامان دهی محیط، بهرامی نژاد (۱۳۸۲) بررسی عوامل موثر بر ارزیابی کیفیت محیط شهری به عوامل اجتماعی و فرهنگی، رضوانی و متکان (۱۳۸۸) بررسی توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر نور آباد لرستان، کوکبی (۱۳۸۶)، معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری و ریفیعیان و همکاران (۱۳۸۸)، سنجش میزان رضایتمندی سکونت ساکنان محله نواب به مطالعه کیفیت زندگی اشاره کرد.

۱-۵- سوال‌ها و فرضیه‌ها

- آیا محلات شهر سردشت دارای سطح یکسانی از کیفیت زندگی هستند؟
- آیا میزان برخورداری محلات شهر سردشت از شاخص‌های توسعه در میزان کیفیت زندگی آنها موثر است؟
- بین میزان برخورداری از شاخص‌های توسعه (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی) و میزان کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت رابطه معناداری وجود دارد.

۱-۶- روش تحقیق

زندگی را در زمینه‌ای خاص و با بررسی شاخص‌های محدودی مورد مطالعه قرار داده‌اند. در این میان می‌توان به مطالعات اجتماعی از کیفیت زندگی (Wang et al, 2010: 1-9 & J.Mason et al, 2010: 419-427) مطالعات اقتصادی (Wong, 2001: 25-32 & Whitehead et al, 2006: 1-12)، بهداشتی و پزشکی (Habib et al, 2009: 174-181 & Ryashchenko) محیطی (Godefroid, 2001: 203-224 & M.J. Geelen et al, 2009: 1613-1621 & Moser, 2009: 175-189 & S.Westaway, 2006: 351-357)، و انواع دیگری از مطالعات اشاره نمود که توسط متخصصین علوم مختلف انجام شده است. در تمام مطالعات صورت گرفته با هر تخصص و گرایش تنها یک هدف را مدنظر داشته‌اند و آن ساماندهی شهر برای بهزیستی بشر است. بنابراین، برای ساماندهی فضای شهر و بهبود کیفیت زندگی شهری در ابعاد مختلف محیط شهر مطالعات متعددی صورت گرفته است. که می‌توان به مطالعات حمل و نقل و کیفیت زندگی (E.L. Spinney, et al, 2009: 1-11 & de Groot and Steg, 2006: 463-470)، کاربری زمین و کیفیت زندگی (Preuss and W. Vemuri, 2004: 415-432 & O. Marquez and C. Smith, 1999: 541-548) و انواع مختلفی از مطالعات دیگر نام برد که در حوزه کیفیت زندگی و ساماندهی محیط شهری صورت گرفته است. بخشی از توجه به کیفیت زندگی در قالب نظریه طبقه خلاق یا سرمایه‌های انسانی خلاق طرح شده که در این نظریه شهرها بطور عمده مرکز تجمع سرمایه‌های انسانی خلاق بوده و بر طبق نظریه ی طبقه ی خلاق، این افراد مکان‌هایی را انتخاب می‌کنند که مطلوب و مورد نظر آنها

متوسط نمرات استفاده شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها حاصل از برداشت‌های میدانی از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی (رگرسیون چند متغیره، تحلیل واریانس و تحلیل مسیر استفاده شده است. در نهایت از نرم افزارهای Google sketchup، AutoCAD برای نشان دادن برخورداری از کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت استفاده شده است.

با توجه به مولفه‌های مورد بررسی، روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری ۳۰۶ نفر از ساکنین محلات شهر سردشت بر اساس فرمول کوکران (حافظ نیا، ۱۳۸۲: ۱۴۰) است که به تفکیک و بر اساس تعداد جمعیت در هر یک از محلات توزیع شده است. تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده در محلات شهر سردشت در جدول (۱) ذکر شده است. پرسشنامه مورد استفاده از پرسشنامه‌های بسته با طیف لیکرت ۵ مقیاسی تشکیل شده است. برای ارزیابی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت از حد

جدول ۱- تعداد جمعیت و پرسشنامه‌های توزیعی محلات شهر سردشت

نام محله	جمعیت	تعداد پرسشنامه	نام محله	جمعیت	تعداد پرسشنامه
محله ۱	۲۵۳۴	۲۲	محله ۶	۴۴۶۸	۳۸
محله ۲	۳۴۲۵	۲۹	محله ۷	۳۲۸۶	۲۸
محله ۳	۵۷۸۶	۴۹	محله ۸	۳۵۰۱	۳۰
محله ۴	۲۹۸۱	۲۵	محله ۹	۳۴۵۰	۲۹
محله ۵	۴۶۲۶	۳۹	محله ۱۰	۱۸۲۸	۱۶
مجموع	-	-		۳۵۸۸۵	۳۰۶

۷-۱- شاخص‌ها و متغیرهای تحقیق

جمعیتی، اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، زیست محیطی استفاده شده است. (جدول ۲).

به منظور ارزیابی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت از شاخص‌های عینی شامل شاخص‌های

جدول ۲- شاخص‌ها و زیر شاخص‌های تحقیق

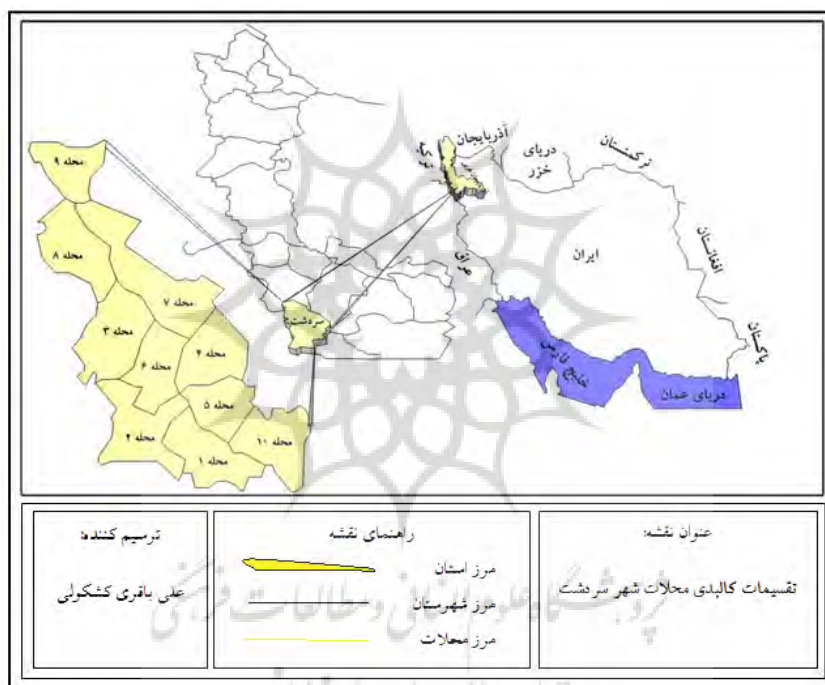
شاخص‌های تحقیق	زیر شاخص‌ها
جمعیتی و اجتماعی	تعداد جمعیت، کیفیت آموزش (تعداد مدارس، تعداد معلمان، تعداد تجهیزات)، کیفیت اوقات فراغت (امکانات ورزشی، امکانات فرهنگی و هنری، مراکز تفریحی)، کیفیت تعامل و همبستگی (مشارکت، پایداری به آداب و رسوم، وجود رابطه صمیمانه اهالی)، کیفیت سلامت و امنیت (مراکز درمانی، مراکز امنیتی)
اقتصادی	کیفیت اشتغال (تعداد شاغلین، بارتکفل)، وضعیت درآمد (میزان درآمد)، تجهیزات تولیدی (میزان تولیدات کشاورزی، صنعتی، تولیدی و خدماتی، تعداد ادوات تولیدی)
زیست محیطی	کیفیت محیطی (جایگاه دفن زباله، میزان زباله تولیدی، رعایت شیب در خانه سازی، آلودگی منابع آب و هوا، ماشین آلات جمع آوری زباله)
کالبدی	کیفیت محیط مسکونی (خانه‌های نوساز و بادوام، واحدهای مسکونی با تسهیلات مناسب، نوع مصالح به کار برده شده، وضعیت منازل از نظر نورپردازی و بهداشتی (حیوانات موزی)، کیفیت زیرساخت‌ها (شبکه معابر، وسایل حمل و نقل مناسب، دسترسی به خدمات (آب آشامیدنی، جایگاه سوخت، خدمات مالی، شبکه دفع فاضلاب)

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵

۸-۱- محدوده مطالعه

۳۰۹۰۴ نفر بوده که در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن با کاهش رشد جمعیت نسبت به دوره قبل با ۲ درصد رشد، به ۳۵۸۸۵ نفر افزایش یافته و این تعداد جمعیت در ۱۰ محله شهری سکنی گزیده اند. در بین محلات شهر سردشت، محله ۳ با ۵۷۸۶ نفر پرجمعیت‌ترین محله و محله ۱۰ با ۱۸۲۸ نفر کم جمعیت‌ترین محله به شمار می‌روند.

شهر سردشت بر اساس تقسیمات سیاسی و اداری در ۳۶ درجه عرض شمالی و ۴۵ درجه و ۳۰ دقیقه شرقی در جنوب غربی شهرستان سردشت و استان آذربایجان غربی واقع شده است. این شهرستان با ۱۴۱۱ کیلومتر مربع مساحت دارای دو بخش مرکزی و وزینه و دو شهر سردشت و میرآباد می باشد. جمعیت شهر سردشت در سرشماری سال ۱۳۷۵،

شکل ۱- نقشه تقسیمات کالبدی محلات شهر سردشت

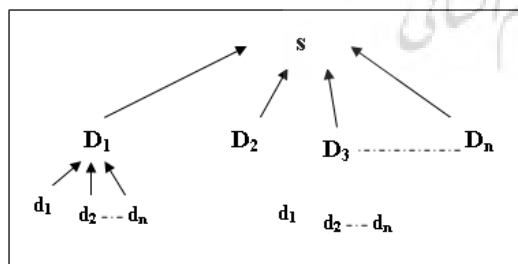
۲- مبانی نظری

به کیفیت زندگی طیف وسیعی را در برمی گیرد که از تغذیه و پوشاک گرفته تا مراقبت‌های بهداشتی، محیط اجتماعی و محیط مادی پیرامون را شامل می شود (درونوفسکی، ۲۵۳۵: ۷۰-۵۳). اگر چه کیفیت زندگی در بعضی از منابع به سطح زندگی ترجمه شده است (رحیم آبادی، ۱۳۸۳: ۶۳). ولی سطح زندگی و

حیطه مربوط به کیفیت زندگی و سنجش و ارزیابی آن در هیچ زمانی به اندازه امروز وسیع نبوده است دیدگاهها در این زمینه متفاوت می باشد (Baldwin & Godfry & Propper, 1992: 1). این امر از آنجا ناشی می شود که شاخص‌های مربوط

مانند اقتصاد کلان، وضعیت کلی جامعه و شاخص‌های مربوط به نفوس می باشد. طبق روش محاسبه عینی، کیفیت زندگی ممکن است به صورت رابطه متقابل میان چهار مشخصه اساسی فعالیت‌های انسان تعریف گردد این چهار مشخصه شامل کیفیت جمعیت، رفاه مادی، کیفیت نظام اجتماعی و کیفیت اکوسیستم و محیط زیست است (CEMI, 1997: 131-152). در نتیجه می توان گفت شاخص‌های عینی بر اساس فراوانی یا کمیت فیزیکی اندازه گیری و شاخص‌های ذهنی بر اساس پاسخ‌های روانی مانند رضایت شغلی، خوشحالی در میان دیگران و ... مورد سنجش قرار می گیرند (خوارزمی، ۱۳۸۳: ۴). تشخیص علایق زندگی و چگونگی روابط بین آنها، که می تواند برای پیش بینی احساس مردم به کیفیت زندگیشان به کار رود، می بایست در چارچوب الگوی فکری صورت گیرد (کرد زنگنه، ۱۳۸۱: ۲۰). ساده ترین مدل نشان می دهد که کیفیت زندگی به طور کلی مجموع وزن معینی از رضایت در قلمروها و جنبه‌های مختلف زندگی است (Pacione, 2003: 64).

$S =$ کیفیت کلی زندگی $D =$ رضایت در قلمرو
مورد نظر $d =$ رضایت در زیر قلمرو مورد نظر

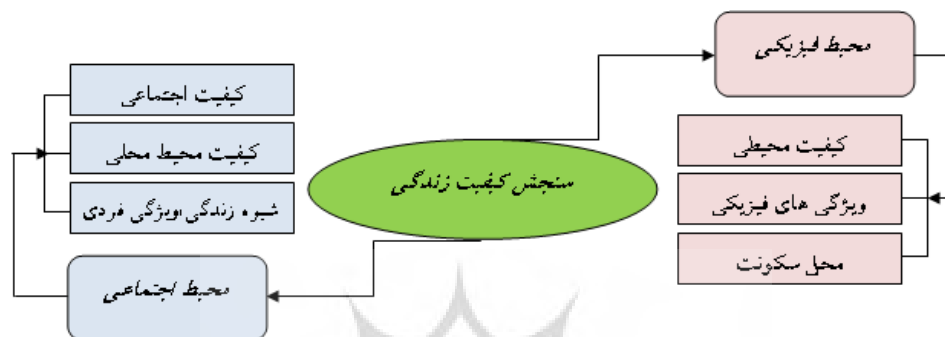
شکل ۲- ساده‌ترین مدل ساختاری کیفیت زندگی

Pacione, 2003: 65

پیشرفت مادی فقط یکی از پایه‌های کیفیت زندگی را شامل می شود (Eckersley, 1999: 10). نظریات اولیه مربوط به کیفیت زندگی، بیش تر بر نگرانی‌ها و اولویت‌های فردی تأکید داشتند؛ اما در سال‌های اخیر مباحث نظری، از فرد محوری به سمت نگرانی‌های اجتماعی نظیر امنیت، آزادی، گستردگی کیفیت زندگی و ساختار و کیفیت روابط اجتماعی افراد در جامعه تغییر یافته است (Schmitt, 2002: 404). شاخص‌های مختلفی برای محاسبه میزان رضایت از کسب نیازهای اولیه توسط نظریه پردازان توسعه ارائه گردیده است که مهم ترین آن‌ها شاخص فیزیکی کیفیت زندگی می باشد. این شاخص میانگین وزنی شاخص‌های باسوادی، مرگ و میر نوزادان و امید به زندگی می باشد (Slottje, 1991: 648). به طور کلی می توان کیفیت زندگی را با استفاده از شاخص‌های ذهنی و عینی محاسبه نمود. شاخص‌های ذهنی، منعکس کننده ارزیابی ذهنی افراد از زندگی می باشند. این ارزیابی با استفاده از اطلاعات افراد که وضعیت رفاهی خود را از طریق پرسشنامه‌های مختلف و یا سرشماری‌ها، اظهار نموده اند، به دست می آید. چنین شاخص‌هایی، نشان دهنده شرایط کلی زندگی افراد و نحوه نگرش آن‌ها به این شرایط بوده و با جمع آوری و تحلیل آماری این شاخص‌ها، می توان به ارزش‌های طبقات مختلف اجتماعی پی برد. محاسبات عینی کیفیت زندگی، بر پایه متغیرهای قابل لمس بنیان نهاده می شوند. این متغیرها به صورت معمول توسط نهادهای رسمی جمع آوری و منتشر می شود. حساب‌های اقتصادی، بهداشت، آموزش، آلودگی شهری و سایر اطلاعات کلی، نمونه‌هایی از این گونه اطلاعات هستند. هدف روش عینی، بررسی وضعیت جامعه در حالت‌های کلی

اجتماعی از محیط و درک صحیح از آنها را مورد بررسی قرار می‌دهد. این درک فقط مرتبط با ویژگی‌های عینی از محیط نیست بلکه جنبه‌های شخصی و زمینه‌ای را نیز شامل می‌شود (Kemp et al, 2003: 12-15).

بنابراین، ابتدا لازم است عناصر اساسی کیفیت زندگی جهت ارزیابی تعیین گردد. در این زمینه مدلی را که ریتم ارائه کرد سلامتی و محیط زندگی را به عنوان عناصر اساسی در نظر گرفت. این مدل ترکیبی از ابعاد قابل اندازه‌گیری فضایی و فیزیکی و

شکل ۳- نمودار سنجش کیفیت زندگی منبع: Kemp et al, 2003: 14

در این پژوهش شاخص‌های عینی ویژگی‌های جمعیتی و اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی محلات شهر سردشت مورد مطالعه قرار گرفته است و ارزیابی کیفیت زندگی در هر یک از محلات شهر بر اساس این شاخص‌ها است.

۳- تحلیل یافته‌ها

۳-۱- تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها

برای بررسی وضعیت کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از شاخص‌های جمعیتی و اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی استفاده شده است.

- شاخص‌های جمعیتی، اجتماعی، جدول (۲) بر اساس شاخص‌های تعداد جمعیت، کیفیت آموزش (تعداد مدارس، تعداد معلمان، تعداد تجهیزات)، کیفیت اوقات فراغت (امکانات ورزشی،

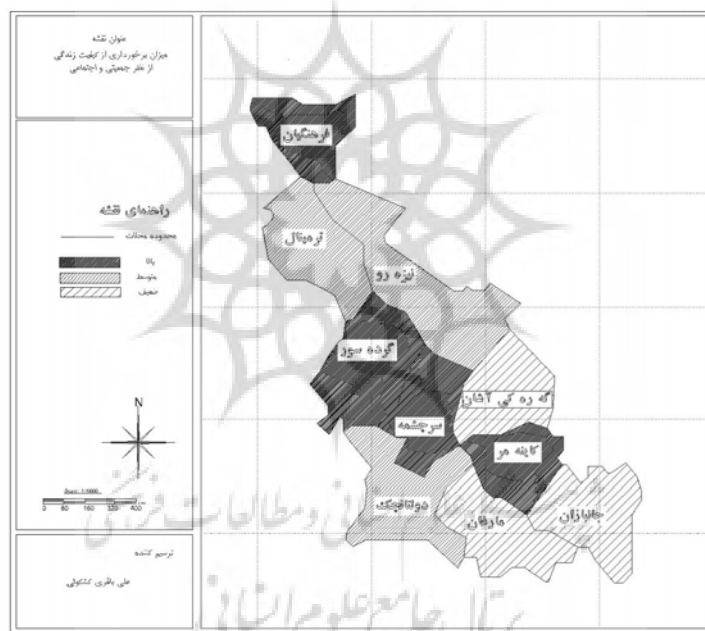
امکانات فرهنگی و هنری، مراکز تفریحی)، کیفیت تعامل و همبستگی (مشارکت، پایبندی به آداب و رسوم، وجود رابطه صمیمانه اهالی)، کیفیت سلامت و امنیت (مراکز درمانی، مراکز امنیتی)، کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت مورد بررسی قرار داده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در ارتباط با شاخص‌های آموزشی، محله فرهنگیان بهترین و محله مارغان بدترین وضعیت را داشته است دلیل بالا بودن کیفیت آموزشی محله فرهنگیان، نوساز بودن محله، کم بودن تعداد جمعیت، متناسب بودن جمعیت با توزیع خدمات بوده است. در مجموع بر اساس شاخص‌های اجتماعی، محله گرده سور بهترین وضعیت و محله مارغان بدترین وضعیت را دارا بوده است (جدول ۳). (شکل ۴)

امکانات فرهنگی و هنری، مراکز تفریحی)، کیفیت تعامل و همبستگی (مشارکت، پایبندی به آداب و رسوم، وجود رابطه صمیمانه اهالی)، کیفیت سلامت و امنیت (مراکز درمانی، مراکز امنیتی)، کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت مورد بررسی قرار داده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در ارتباط با شاخص‌های آموزشی، محله فرهنگیان بهترین و محله مارغان بدترین وضعیت را داشته است دلیل بالا بودن کیفیت آموزشی محله فرهنگیان، نوساز بودن محله، کم بودن تعداد جمعیت، متناسب بودن جمعیت با توزیع خدمات بوده است. در مجموع بر اساس شاخص‌های اجتماعی، محله گرده سور بهترین وضعیت و محله مارغان بدترین وضعیت را دارا بوده است (جدول ۳). (شکل ۴)

جدول ۳- وضعیت شاخص‌های جمعیتی، اجتماعی محلات شهر سردشت

نام محله	کیفیت آموزش	کیفیت اوقات فراغت	کیفیت تعامل و همبستگی	کیفیت سلامت و امنیت	میانگین برخورداری	رتبه
مارغان	۵۰/۳	۵۱/۸	۵۹/۷	۶۳/۲	۵۶/۲۵	۱۰
دولت‌انچک	۵۸/۳	۶۷/۸	۶۱/۴	۶۴/۲	۶۲/۹۲	۵
گرده سور	۷۳/۲	۸۲/۳	۸۸/۸	۶۱/۷	۷۶/۵	۱
گه ره کی آشان	۵۱/۵	۶۱/۱	۶۰/۳	۶۵/۴	۵۹/۵۷	۸
کاینه مر	۶۳/۸	۷۳/۶	۷۷/۲	۶۰/۶	۶۸/۸	۴
سرچشمه	۶۵/۶	۷۰/۸	۷۵/۶	۶۵/۴	۶۹/۳۵	۳
نیزه رو	۶۱/۷	۵۳/۷	۶۳/۲	۶۰/۴	۵۹/۷۵	۷
ترمینال - مهابادیان	۵۵/۷	۶۱/۶	۷۱/۸	۶۱/۳	۶۲/۶	۶
فرهنگیان	۸۱/۷	۶۳/۹	۶۴/۷	۸۲/۷	۷۳/۲۵	۲
جانبازان	۵۲/۷	۵۷/۵	۵۷/۳	۶۰/۸	۵۷/۰۷	۹
مجموع	۶۱/۴۵	۶۴/۴۱	۶۸	۶۴/۵۷	۶۴/۶۰	-

منبع: برداشت میدانی

شکل ۴- نقشه توزیع فضایی کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از نظر

شاخص‌های جمعیتی و اجتماعی

است. از نظر کیفیت اشتغال محله گرده سور با ۷۳/۲ درصد بالاترین میزان و محله جانبازان به ۵۰/۳ درصد کمترین میزان را داشته است. از نظر وضعیت درآمد محله سرچشمه با ۸۸/۴ درصد بهترین وضعیت و محله نیزه رو با ۶۲/۴ درصد بدترین وضعیت را داراست. در ارتباط با کیفیت اشتغال، تجهیزات

- شاخص‌های اقتصادی

برای بررسی وضعیت اقتصادی محلات شهر سردشت از شاخص‌های کیفیت اشتغال (تعداد شاغلین، بارتکفل)، وضعیت درآمد (میزان درآمد)، تجهیزات تولیدی (میزان تولیدات کشاورزی، صنعتی، تولیدی و خدماتی، تعداد ادوات تولیدی) استفاده شده

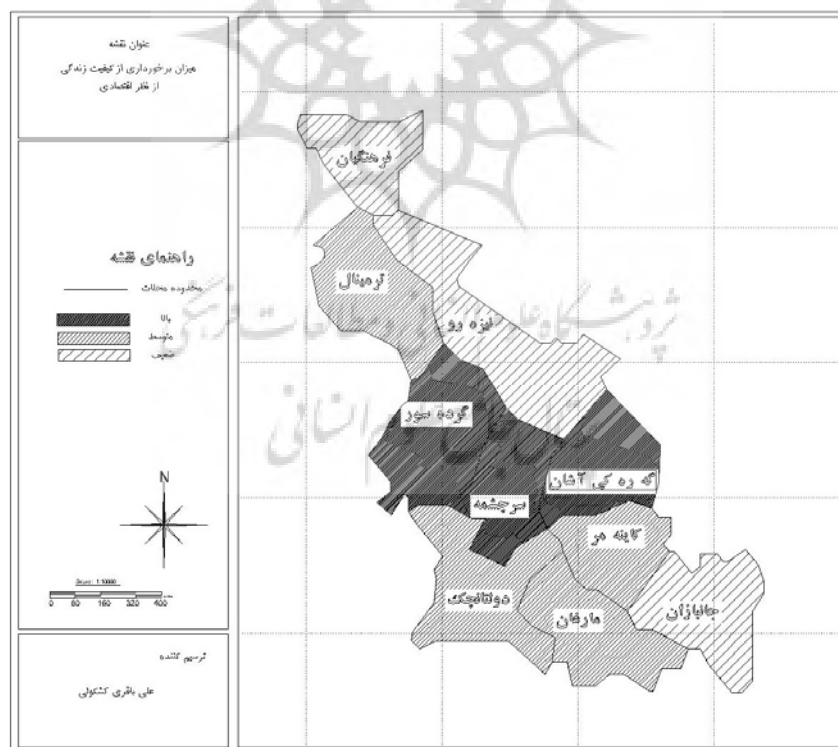
تولیدی بسیار مهم بوده که از نظر تجهیزات تولیدی، محله سرچشمه با ۷۷/۸ درصد بهترین وضعیت را داراست. در مجموع، محله سرچشمه بالاترین سطوح

برخورداری از کیفیت زندگی را داراست (جدول ۴). (شکل ۵).

جدول ۴- وضعیت شاخص‌های اقتصادی محلات شهر سردشت

رتبه	میانگین برخورداری	تجهیزات تولیدی	وضعیت درآمد	کیفیت اشتغال	نام محله
۷	۶۵/۱	۵۵/۳	۸۱/۴	۵۸/۷	مارغان
۵	۶۸/۳	۶۱/۱	۷۸/۷	۶۵/۳	دولت‌انچک
۲	۷۶/۶	۷۱/۴	۸۵/۳	۷۳/۲	گرده سور
۳	۷۲/۸	۶۹/۸	۸۲/۴	۶۶/۴	گه ره کی آشان
۴	۶۹/۲	۶۵/۳	۷۱/۷	۷۰/۸	کاینه مر
۱	۷۷/۸	۷۳/۳	۸۸/۴	۷۱/۹	سرچشمه
۹	۶۲	۵۸/۷	۶۲/۴	۶۵	نیزه رو
۶	۶۷/۵	۶۰/۴	۷۲/۴	۶۹/۸	ترمینال - مهابادیان
۱۰	۵۷/۸	۵۵/۵	۶۸/۴	۴۹/۷	فرهنگیان
۸	۶۲/۴	۵۷/۲	۷۹/۹	۵۰/۳	جانبازان
-	۶۷/۹	۶۲/۸	۷۷/۱	۶۴/۱۱	مجموع

منبع: نگارندگان

شکل ۵- نقشه توزیع فضایی کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از نظر شاخص‌های اقتصادی

- شاخص‌های کالبدی

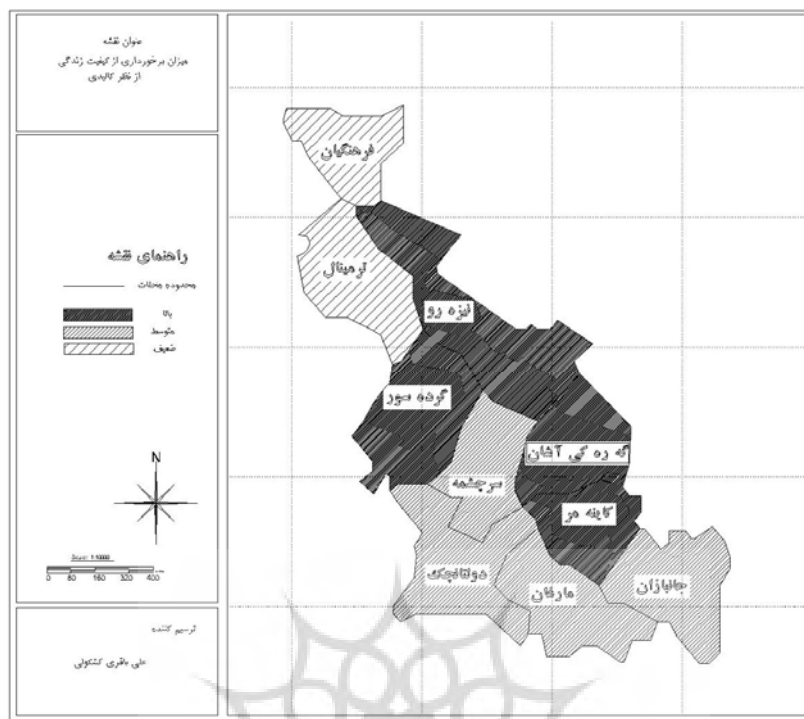
خانوار در هکتار بالاترین سطح و نیزه رو با ۸/۹ خانوار در هکتار پایین‌ترین میزان تراکم مسکن را در بین محلات شهری به خود اختصاص داده‌اند. در محدوده محلات شهر سردشت سهم واحدهای مسکونی مجهز به مصالحی نظیر آجر و آهن در تمامی محلات بیشتر از ۵۰ درصد است. یافته‌های جدول (۵) نشان می‌دهد از نظر کالبدی محله گه ره کی آنان مطلوب‌ترین وضعیت (۸۴/۲۵ درصد) و محله ترمینال (۵۶/۲۵) بدترین وضعیت را دارا هستند (شکل ۶).

شاخص‌های کالبدی مورد بررسی در قالب ۲ شاخص اصلی و ۸ زیر شاخص می‌باشد. این شاخص‌ها شامل کیفیت محیط مسکونی (خانه‌های نوساز و بادوام، واحدهای مسکونی با تسهیلات مناسب، نوع مصالح به کار برده شده، وضعیت منازل از نظر نورپردازی و بهداشتی (حیوانات موذی)، کیفیت زیرساخت‌ها (شبکه معابر، وسایل حمل و نقل مناسب، دسترسی به خدمات، آب آشامیدنی، جایگاه سوخت، خدمات مالی، شبکه دفع فاضلاب) است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که محله سرچشمه با ۳۰/۳

جدول ۵- وضعیت شاخص‌های کالبدی محلات شهر سردشت

رتبه	میانگین برخورداری	کیفیت براساخت‌ها	کیفیت محیط مسکونی	نام محله
۸	۶۶	۶۷/۷	۶۴/۳	مارغان
۶	۶۹/۸	۷۱/۷	۶۷/۹	دولت‌انچک
۳	۷۹/۷۵	۷۶/۳	۸۳/۲	گرده سور
۱	۸۴/۲۵	۸۵/۳	۸۲/۳	گه ره کی آنان
۴	۷۷/۵۵	۷۹/۷	۷۵/۴	کاینه مر
۵	۷۵	۷۶/۸	۷۲/۳	سرچشمه
۲	۸۱	۸۲/۳	۷۹/۷	نیزه رو
۱۰	۵۶/۲۵	۵۲/۴	۶۰/۱	ترمینال - مهابادیان
۹	۶۴	۶۷/۳	۶۰/۷	فرهنگیان
۷	۶۶/۴۵	۷۱/۴	۶۱/۵	جانبازان
-	۷۲	۷۳/۰۹	۷۰/۷۴	مجموع

منبع: برداشت میدانی

شکل ۶- نقشه توزیع فضایی کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از نظر شاخص‌های کالبدی

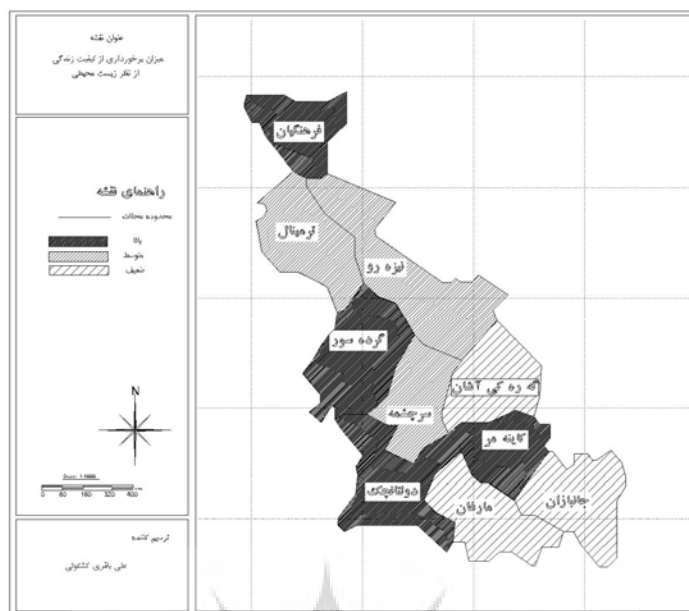
سرچشمه با برخورداری از شبکه فاضلاب مدرن در بین محلات بالاترین میزان برخورداری از شبکه مدرن را به خود اختصاص داده است. بر اساس جدول (۶)، با در نظر گرفتن تمام شاخص‌های مورد بررسی، محله کاینه مر با ۸۱/۴ درصد میانگین کیفیت محیطی مطلوب‌ترین وضعیت و محله گرده سور با ۵۰/۴ درصد بدترین وضعیت را دارا هستند. (شکل ۷).

شاخص‌های زیست محیطی سیستم دفع مواد زائد در شهر و در سطح اکثر محلات بصورت سنتی و با حداقل امکانات و در سطح ضعیف بوده که در برخی محلات شهر با وجود اینکه جز محدوده شهر است ولی عملاً هیچ نوع اقدامی در جهت جمع‌آوری و دفع زباله این محله انجام نمی‌شود. محلات کاینه مر و فرهنگیان و

جدول ۶- وضعیت شاخص‌های زیست محیطی محلات شهر سردشت

رتبه	میانگین کیفیت زیست محیطی	نام محله	رتبه	میانگین کیفیت زیست محیطی	نام محله
۵	۶۹/۸	سرچشمه	۹	۵۱/۸	مارغان
۶	۶۸/۶	نیزه رو	۳	۷۱/۳	دولت‌نچک
۸	۵۲/۷	ترمینال - مه‌آبادیان	۱۰	۵۰/۴	گرده سور
۴	۷۰/۵	فرهنگیان	۷	۵۳/۹	گه ره کی آشان
۲	۷۴/۳	جانبازان	۱	۸۱/۴	کاینه مر
۶۴/۴۷					مجموع

منبع: برداشت میدانی نگارندگان

شکل ۷- نقشه توزیع فضایی کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از نظر شاخص‌های زیست محیطی

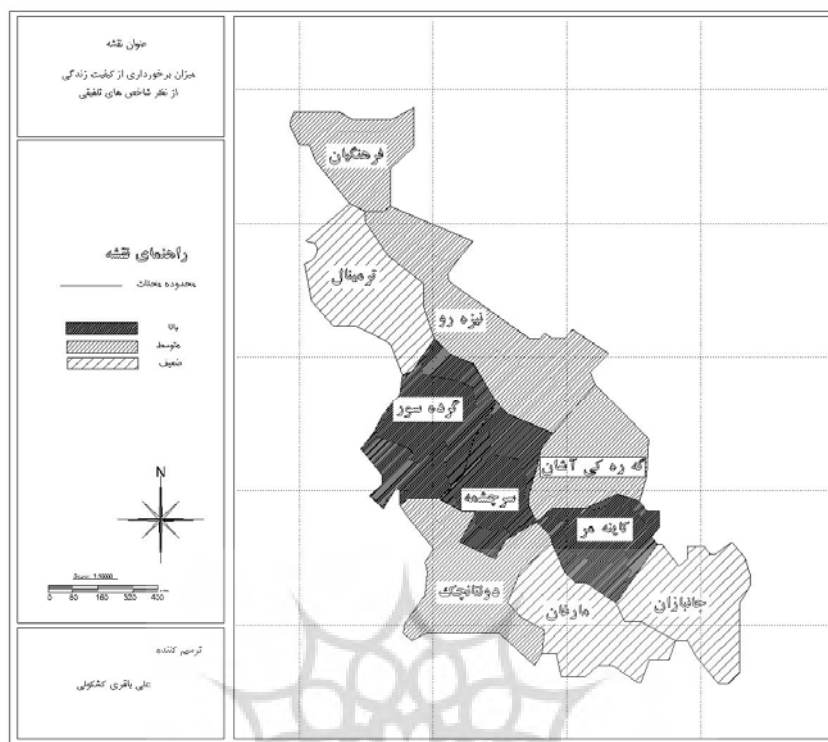
شاخص‌های تلفیقی - می‌دهد محله کاینه مر با $۷۴/۲$ درصد مطلوب‌ترین وضعیت کیفیت زندگی و محله مارغان با $۵۹/۷$ درصد پایین‌ترین میزان کیفیت زندگی را دارا هستند (شکل ۸).

(جمعیتی، اجتماعی - اقتصادی - کالبدی و زیست محیطی) در سطح محلات شهر سردشت نشان

جدول ۷- وضعیت شاخص‌های تلفیقی محلات شهر سردشت

رتبه	میانگین کیفیت زندگی	نام محله	رتبه	میانگین کیفیت زندگی	نام محله
۲	۷۲/۹	سرچشمه	۱۰	۵۹/۷	مارغان
۵	۶۷/۷	نیزه رو	۴	۶۸/۰۸	دولت‌انچک
۹	۵۹/۷۶	ترمینال - مهابادیان	۳	۷۰/۰۸	گرده سور
۷	۶۶/۳۸	فرهنگیان	۶	۶۷/۶۳	گه ره کی آشان
۸	۶۵/۰۵	جانبازان	۱	۷۴/۲	کاینه مر

منبع: برداشت میدانی

شکل ۸- نقشه توزیع فضایی کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از نظر شاخص‌های تلفیقی

کالبدی و زیست محیطی)، نابرابری بین محلات در برخورداری از شاخص‌های مورد بررسی با سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد تایید قرار می‌گیرد. یعنی بین محلات مختلف در شاخص‌های مختلف تفاوت معناداری وجود دارد.

۲-۳- تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها

با استفاده از مدل تحلیل واریانس چند متغیره نابرابری بین محلات شهر و نابرابری بین بخش‌های مختلف شاخص مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. با توجه به ϵ مولفه مورد بررسی (اجتماعی، اقتصادی،

جدول ۸- نتایج آماره‌های تحلیل واریانس برای محلات شهر سردشت

sig	F آماره	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	تقسیم واریانس
۰/۰۰۰	۳/۶۵۹	۰/۲۱۱	۱۱	۳/۸۸۴	مدل تصحیح شده
۰/۰۰۰	۱۹۸/۳۹۸	۱۰/۳۱۲	۳	۱۰/۳۱۲	از مبدأ
۰/۰۰۳	۲/۹۸۵	۰/۰۹۸	۷	۱/۱۰۱	محلات
۰/۰۰۰	۶/۰۱۰	۰/۴۲۶	۳۵	۳/۱۲۳	(شاخص‌ها)
-	-	۰/۰۴۶	۴۴	۳/۷۴۳	خطا
-	-	-	۹۸	۱۵/۳۱۳	کل

منبع: محاسبات نگارندگان.

همبستگی (مشارکت، پایداری به آداب و رسوم، وجود رابطه صمیمانه اهالی) که بالاتر از حد متوسط ارزیابی شده اند، در سایر مولفه های اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی شرایط کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است.

برای سنجش کیفیت زندگی از نظر شاخص های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است و برای سنجش توزیع فضایی کیفیت زندگی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. یافته ها جدول (۹) نشان می دهد در مولفه های کیفیت تعامل و

جدول ۹- سطح معناداری ارزیابی ساکنان از متغیرهای موثر بر کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت

شاخص ها	آماره T	میانگین	سطح معناداری	حد متوسط
جمعیتی و اجتماعی	-۵/۲۱۶	۲۳/۲۴۱	۰/۰۰۰	۲۲
اقتصادی	-۱۱/۸۲۱	۱۴/۳۴۲	۰/۰۰۰	۱۶
کالبدی	-۷/۳۳۳	۲۵/۳۵۴	۰/۰۰۰	۲۶
زیست محیطی	-۵/۴۲۸	۱۴/۷۹۸	۰/۰۰۰	۱۵

ماخذ: محاسبات نگارندگان.

می دهد مقدار رابطه ۰/۷۱ بوده است. یعنی ۷۱ درصد از بالا بودن کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت ناشی از شاخص های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی است (جدول ۱۰).

با بهره گیری از مدل رگرسیون چندگانه مشخص شد بین شاخص های (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی) و میانگین کیفیت زندگی رابطه معناداری وجود دارد. ضریب R^2 تصحیح شده نشان

جدول ۱۰- آماره های تحلیل رگرسیون شاخص های تحقیق و کیفیت زندگی.

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین تعدیل شده	خطای معیار
۰/۸۱۸	۰/۶۷۵	۰/۷۱۲	۰/۱۹۴

منبع: محاسبات نگارندگان.

جدول (۱۱) تحلیل واریانس معنی دار بودن شاخص های (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی) و میانگین کیفیت زندگی را تایید می کند.

جدول ۱۱- تحلیل واریانس و رگرسیون چندگانه شاخص های تحقیق و کیفیت زندگی.

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	کمیت F	سطح معنی داری
اثر رگرسیون	۰/۳۲۱	۴	۰/۱۳۱	۳/۹۴۲	۰/۰۰۳
باقی مانده	۰/۴۱۲	۶	۰/۰۱۸		
کل	۰/۷۳۴	۱۰	-		

منبع: محاسبات نگارنده.

سردشت در سطح ۹۹ درصد نشان می دهد. در ارتباط با شاخص های کالبدی مولفه نوع مسکن و مصالح به کار برده شده در آنها در محلات مختلف شهر

جدول (۱۲) معنی دار بودن شاخص های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی را در ارتباط با میزان کیفیت زندگی در سطح محلات شهر

سردشت، سبب معنادار بودن رابطه کیفیت زندگی و عوامل کالبدی را شدت بخشیده است.

جدول ۱۲- آماره‌های متغیرهای وارد بر مدل رگرسیونی

Sig	t	ضریب استاندارد		نام متغیر
		ضریب استاندارد	خطای B	
۰/۰۰۴	۱/۱۸۷	-	۰/۰۹۸	عرض از مبدا
۰/۰۰۳	۲/۶۶۵	۰/۸۱۴	۰/۶۱۴	اجتماعی و جمعیتی
۰/۰۰۳	۲/۱۱۸	۰/۷۳۳	۰/۵۵۲	اقتصادی
۰/۰۰۱	۳/۰۵۸	۰/۸۸۲	۰/۷۳۵	کالبدی
۰/۰۰۴	۲/۸۷۵	۰/۵۸۶	۰/۶۳۳	زیست محیطی

منبع: محاسبات نگارندگان.

۳-۳- آزمون فرضیات

است. نهایت به روش تجزیه همبستگی (یعنی کم کردن میزان اثر مستقیم از میزان همبستگی پیرسون) مقدار اثرات غیرمستقیم محاسبه شده است. لازم به توضیح است که برای اندازه گیری میزان چند هم خطی در متغیرهای مستقل از روش معمول فاکتور تورم واریانس استفاده شده است (Williams, 1990: 82).

برای به دست آوردن عوامل تاثیر گذار بر بالا بودن کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت از روش تحلیل مسیر استفاده شده است. در این روش اثر مستقیم متغیرهای تاثیرگذار بر کیفیت زندگی از طریق رگرسیون توأم به دست آمده است. سپس ضرایب همبستگی متغیرهای فوق با شاخص‌های تاثیرگذار از طریق همبستگی پیرسون محاسبه گردیده

شکل ۹- نمودار تحلیل مسیر عوامل موثر در کیفیت زندگی

برای تعیین مهم ترین عوامل موثر بر بالا بودن کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت متغیرهای مستقل و اثر آنها، وارد مدل رگرسیونی شده است (43: Mohammadi, 2003). بر اساس نتایج، متغیرهای کالبدی، اقتصادی، زیست محیطی و جمعیتی و اجتماعی به ترتیب با میزان $0/867$ ، $0/834$ ، $0/738$ و $0/726$ بیشترین تاثیرات را در بالا رفتن میزان کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت شده است. بنابراین بین میزان برخورداری از شاخص های توسعه (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی) و میزان کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت رابطه معناداری وجود دارد.

۴- نتیجه گیری

کیفیت زندگی نشان دهنده ویژگی های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه ریزی توسعه اجتماع به کار رود. لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، بدین منظور است که مردم توان بهرمندی از زندگی با کیفیت مطلوب را داشته باشند. در این مقاله کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت با در نظر گرفتن شاخص های اجتماعی، اقتصادی، محیطی مورد بررسی قرار گرفته است. جامعه آماری 306 نفر از ساکنین محلات شهر سردشت است. شاخص ها و ریز شاخص های تحقیق عبارت است از کیفیت آموزش، کیفیت اوقات فراغت، کیفیت تعامل و همبستگی،

کیفیت سلامت و امنیت، کیفیت اشتغال، وضعیت درآمد، تجهیزات تولیدی، کیفیت محیطی، کیفیت محیط مسکونی و کیفیت زیرساخت ها می باشد. در ارتباط با شاخص های آموزشی، محله فرهنگیان بهترین و محله مارغان بدترین وضعیت، در شاخص های اقتصادی، محله سرچشمه بالاترین سطوح برخورداری از کیفیت زندگی، از نظر کالبدی محله گه ره کی آشان مطلوب ترین وضعیت ($84/25$ درصد) و محله ترمینال ($56/25$) بدترین وضعیت و با در نظر گرفتن تمام شاخص های زیست محیطی، محله کاینه مر با $81/4$ درصد میانگین کیفیت محیطی مطلوب ترین وضعیت و محله گرده سور با $50/4$ درصد بدترین وضعیت را دارا می باشند. در نهایت از مجموع شاخص های (جمعیتی، اجتماعی-اقتصادی-کالبدی و زیست محیطی) به عنوان شاخص تلفیقی، محله کاینه مر با $74/2$ درصد مطلوب ترین وضعیت کیفیت زندگی و محله مارغان با $59/7$ درصد پایین ترین میزان کیفیت زندگی را دارا هستند. مدل تحلیل واریانس چند متغیره نابرابری بین محلات در برخورداری از شاخص های مورد بررسی با سطح اطمینان 99 درصد مورد تایید قرار می دهد. با استفاده از آزمون t تک نمونه ای مشخص شد مولفه های اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی شرایط کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است. همچنین با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه مشخص شد 71 درصد از بالا بودن کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت

- جلوگیری از افزایش قیمت زمین و مسکن و تورم در بخش مسکن
- فراهم نمودن سطح خدمات به صورت دسترسی محلی.

- ایجاد مراکز آموزش فنی و حرفه ای و تربیت نیروی کار ماهر، مدارس ابتدایی، راهنمایی، موسسه‌های آموزشی در سطح محلات شهر سردشت
- ایجاد زمینه برای اشتغال زنان از طریق فعالیت‌های خود اشتغالی در مقیاس خانگی و گارگاه‌های کوچک

- ایجاد تعاونی‌های محلی به منظور حمایت و توانمندسازی ساکنین و گسترش همبستگی
- ارائه مشوق‌های مالی و معافیت‌های مالیاتی به منظور جذب سرمایه گذاران

- بهسازی منطقه مطابق با نیازهای ساکنین
- حمایت و تشویق از میزان مشارکت سامانمند ساکنین جهت ارتقای کیفیت زندگی در سطح محلات

منابع

بحرینی، سید حسین و طبیبیان، منوچهر (۱۳۷۷) مدل ارزیابی کیفیت محیط زیست شهری، محیط شناسی، دوره ۲۴، شماره ۲۱، ۵۶-۴۱.
بهرامی نژاد، دهقان (۱۳۸۲)، شناخت و ارزیابی کیفیت محیط شهری در بافت میانی شهرها، مطالعه موردی بافت میانی شهر شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای، دانشگاه شیراز

ناشی از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی است بنابراین معنی دار بودن شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی را در ارتباط با میزان کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت در سطح ۹۹ درصد نشان می دهد. نتایج حاصل از روش تحلیل مسیر نشان داد متغیرهای کالبدی، اقتصادی، زیست محیطی و جمعیتی و اجتماعی به ترتیب با میزان ۰/۸۶۷، ۰/۸۳۴، ۰/۷۳۸ و ۰/۷۲۶ بیشترین تاثیرات را در بالا رفتن میزان کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت داشته است.

۵- پیشنهادها

برای بهبود وضعیت کیفیت زندگی در سطح محلات شهر سردشت پیشنهادهای زیر ارائه می گردد:
- ارتقاء درآمد و ایجاد امنیت شغلی به عنوان یکی از فاکتورهای مهم در کیفیت زندگی به ویژه در محلاتی که در محدوده بافت‌های قدیمی و فرسوده قرار دارند.

- افزایش سطح سرانه فضای سبز در محلات و فراهم آوردن امکان دسترسی به آن.
- فراهم آوردن تسهیلات مسکن و در عین حال افزایش نظارت در ساخت و ساز مسکن با هدف ارتقاء سطح کیفیت مسکن.

- تدوین برنامه‌های ارتقاء کیفیت و ظرفیت ساخت در قالب برنامه‌های استانی و محلی

- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۸۲)، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، چاپ نهم، تهران
- خوارزمی، شهین دخت (۱۳۸۳)، کیفیت زندگی و الزامات عصر دیجیتال در ایران، روزنامه دنیای اقتصاد
- درونوفسکی، جان (۲۵۳۵)، کیفیت زندگی، اندازه گیری و برنامه ریزی آن، ترجمه احمد اشرف.
- درویش رحیم آبادی، ابراهیم و روزبه رحمانیان و رضا پهلوی (۱۳۸۳)، مقدمه ای بر مفاهیم برنامه ریزی و بودجه ریزی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان.
- ربانی خوارسگانی، علی و کیانپور، مسعود، (۱۳۸۶)، مدل پیشنهادی برای کیفیت زندگی، مطالعه موردی شهر اصفهان، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، سال ۱۵، شماره ۵۸-۵۹
- رضوانی، محمد رضا و علی اکبر متکان و حسین منصوریان و محمد حسین ستاری (۱۳۸۸)، توسعه و سنجش شاخص های کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهر نور آباد، استان لرستان)، فصلنامه مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال اول، شماره ۲، انتشارات دانشگاه اصفهان.
- رفیعیان، مجتبی؛ عسگری، علی؛ عسگری زاده، زهرا (۱۳۸۸)، سنجش میزان رضایت سکونتی ساکنان محله نواب، مجله پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۶۷، بهار ۱۳۸۸.
- کرد زنگنه، جعفر (۱۳۸۱)، بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سالمندان و عوامل موثر بر آن، رساله کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
- کلته، ابراهیم (۱۳۸۴)، عدالت اجتماعی و شهر (نمونه: گنبد کاووس)، رساله دکترای تخصصی، رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات
- کوکبی، افشین (۱۳۸۶)، معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی در مراکز شهری، نشریه هویت شهر، سال اول شماره یک، پاییز و زمستان ۱۳۸۶
- نجات، سحر ناز، منتظری، علی، هلاکویی، کوروش، محمد، کاظم و مجد زاده، رضا (۱۳۸۶)، کیفیت زندگی مردم شهر تهران بر اساس پرسشنامه ی WHOQOL-BREF، مجله پژوهشی حکیم، دوره ۳، شماره ۱۰۸-۱
- Allen, John, Voget, Rebecca and Cordes, Sam, (2002), Quality of Life in Rural Neebraska: Trends and Changes, Institute of agriculture and natural resoures.
- Ashton, John, (1988), Healthy ceities, Conceptand vision, University of Liverpool, Liverpool, UK.
- Baldwin, Sally, Christine Godfrey and Carol Propper (1992), Quality of Life: Perspectives and Policies, Routledge.
- CEMI (1997), The nall report on the system of statistical indicators of the quality of life of population, Decision Support and Forecasting Center, Moscow, CEMI.
- De Groot, J., Steg, L.,(2006), Impact of transport pricing on quality of life, acceptability, and intentions to reduce car use: An exploratory study in Five

- Zelenak, P., (2010), Place based social network quality and correlates of substance use among urban adolescents, *Journal of Adolescence* 33 (2010) 419–427, 0140-1971/\$ – see front matter _ 2009 The Association for Professionals in Services for Adolescents. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.
- Kamp Irene van, Leidelmeijer Kees, Marsman Gooitske and Hollander Augustinus de (2003), *Urban Environmental Quality and Human Well-being towards a Conceptual Framework and Demarcation of Concepts, A literature Study: Landscape and Urban planning*. 65.
- M.J. Geelen, L., A.J. Huijbregts, M., den Hollander, H., M.J. Ragas, A., van Jaarsveld, H.A., de Zwart, D., (2009), *Confronting environmental pressure, environmental quality and human health impact indicators of priority air emissions, Atmospheric Environment* 43 (2009) 1613–1621, 1352-2310/\$ – see front matter _ 2008 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- Mcgranahn, David & Wojan, Timothy (2007)
" Recasting the Creative Class to Examine Growth Processes in Rural and Urban Counties, *Regional Studies*, Vol 41, 2, 197–216 .
- McMahon, S. K, (2002). *The development of quality of life indicators a case study from the City of Bristol, UK, Original Research Article Ecological Indicators, Volume 2, Issues 1-2, Pages 177-185.*
- Meyre, Dowell (1987). *Community-Relevant Measurement of Quality of Life A Focus on Local Trends, University of Texas at Austin, Urban Affairs Quarterly, Vol. 23 No. I, September 1987 108-125 copyright 1987 Sage Publications, Inc.*
- European countries, *Journal of Transport Geography* 14 (2006) 463–470, 0966-6923/\$ - see front matter © 2006 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- E.L. Spinney, J., M. Scott, D., Newbold, K.B., (2009), *Transport mobility benefits and quality of life: A time-use perspective of elderly Canadians, Transport Policy* 16 (2009) 1–11, 0967-070X/\$-see front matter & 2009 Elsevier Ltd. All rights reserved
- Eckersley, R (1999), *Quality of Life in Australia (An analysis of Public Perceptions)*, National center for Epidemiology and Health, September, ISSN 1322-5421.
- Epley, R., Donald & Menon, Mohan, (2007). *A Method of Assembling Crosssectional Indicators into a Community Quality of Life, Social Indicators Florida, Richard (2005) : " Cities and creative class " . Routledge. UAS .*
- Godefroid, s., (2001), *Temporal analysis of the Brussels -ora as indicator for changing environmental quality, Landscape and Urban Planning* 52 (2001) 203±224, 0169-2046/01/\$20.00 # 2001 Elsevier Science B.V. All rights reserved.
- Habib, R.R., Mahfoud, Z., Fawaz, M., Basma, S.H., Yeretziyan, J.S., (2009), *Housing quality and ill health in a disadvantaged urban community, Public Health* 123 (2009) 174–181, 0033-3506/\$ – see front matter _ 2008 The Royal Society for Public Health. Published by Elsevier Ltd. All rights reserved.
- Harpham, Trudy & et al (2001), *Healthy city projects in developing countries: The first evaluation, South Bank University, London, SW8,2JZ, UK.*
- J. Mason, M., W. Valente, T., Coatsworth, J.D., Mennis, J., Lawrence, F.,

- Royuela V, Surinach J. (2004), Constituents of quality of life and urban size, *Social Indicators Research* 74 (3): 549-572.
- Ryashchenko, S. V., Gukalova, I.V., (2010), Public health in the system of regional indicators of the quality of life in Russia and Ukraine, *Geography and Natural Resources* 31 (2010) 11–17, Copyright © 2010 IG SB, Siberian Branch of RAS. Published by Elsevier B.V. All rights reserved.
- S. Westaway, M., (2006), A longitudinal investigation of satisfaction with personal and environmental quality of life in an informal South African housing settlement, Doornkop, Soweto, *Habitat International* 30 (2006) 175–189, 0197-3975/\$ - see front matter © 2004 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- Schmit, R. (2002), “Considering social capital in quality of life assessment: concept and measurement”. *Social Indicators Research*. 58, pp 403-428.
- Slottje, D. J. (1991), *Measuring the Quality of Life across Countries*, The Review of Economics and Statistics, MIT Press, vol. 73(4), pages 684-93.
- Wang, B., Li, X., Stanton, B., Fang, X., (2010), The influence of social stigma and discriminatory experience on psychological distress and quality of life among rural-to-urban migrants in China, *Social Science & Medicine* xxx (2010) 1-9, 0277-9536/\$ - see front matter Published by Elsevier Ltd., this article in press
- Whitehead, T., Simmonds, D., Preston, J. (2006), The effect of urban quality improvements on economic activity, *Journal of Environmental Management* 80 (2006) 1–12, 0301-4797/\$ - see front matter © 2005 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- Mohammadi, S.A & etal (2003), Sequential Path Mode for determination interrelation among Yield and related Characters in Maize, *Grop. Sci*, 43, pp 1690-1667.
- Morais, Paulo, Ana S. Camanho, (2011). Evaluation of performance of European cities with the aim to promote quality of life improvements Original Research Article Omega, Volume 39, Issue 4, Pages 398-409.
- Moser, G., (2009), Quality of life and sustainability: Toward person–environment congruity, *Journal of Environmental Psychology* 29 (2009) 351–357, 0272-4944/\$ - see front matter © 2009 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- O. Marquez, L., C. Smith, N., (1999), A framework for linking urban form and air quality, *Environmental Modelling & Software* 14 (1999) 541–548, 1364-8152/99/\$ - see front matter. © 1999 Elsevier Science Ltd. All rights reserved.
- Pacione, Michael (2003), “Urban environmental quality and human wellbeing: a social geographical perspective”. *Landscape and Urban Planning*. No. 65
- Pal, A. K. and Kumar, U. C. (2005), “Quality of life concept for the evaluation of societal development of rural community in west Bengal, India”. *Rural Development*. No. 2.
- Preuss, I., W. Vemuri, A., (2004), “Smart growth” and dynamic modeling: implications for quality of life in Montgomery County, Maryland, *Ecological Modelling* 171 (2004) 415–432, 0304-3800/\$ - see front matter © 2003 Elsevier B.V. All rights reserved.
- Roback, J. (1982), Wages, rents and the quality of life, *Journal of Political Economy*, 90 (6): 1257-1278

Wong, C.,(2001), The Relationship Between Quality of Life and Local Economic Development: An Empirical Study of Local Authority Areas in England, Cities, Vol. 18, No. 1, pp. 25-32, 2001, Ó 2001 Elsevier Science Ltd. All rights reserved Printed in Great Britain 0264-2751/01 \$ - see front matter

Williams, W. A. B. Jones & M. Demment (1990), A Concise table for path analysis statistic, Agron) 82, pp 1022-1024.

wish., N.B.(1986) Are we really measuring the quality of life ? American journal of economic and sociology, 45(1), 93-99.

Wish., N.B.(1986). are We really measuring the quality of life? American journal of economic and sociology, 45(1),93-99.

